

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม
โรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาศรีนทร เขต3

Community Participation Process in School Management of Marginal Schools :
A Case Study of Ban Dan School Under the Surin Primary Educational Service
Area Office 3

นันทินี คงคำ¹, ทรงเดช สอนใจ², ศุภธนภุช ยอดสละ³

Nunthinee Kongkam¹, Songdet Sornjai², Suphatanakris Yordsala³,

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³Surindra Rajabhat University

Nuntinee.kongkam@gmail.com¹, Dacmook@gmail.com², Suphatanakris@srur.ac.th³

Received : August 6, 2024;

Revised : October 1, 2024;

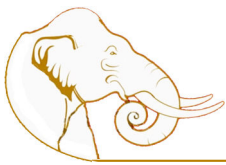
Accepted : January 30, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนทร เขต 3 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 11 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วนำเสนอโดยวิธีพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนบ้านด่านที่นำมาบริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การตัดสินใจกำหนดทางเลือกการบริหารจัดการ 3) การวางแผนบริหารจัดการ 4) การดำเนินงานตามแผน 5) การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ 6) การรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน โดยชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการบริหารจัดการโรงเรียน

คำสำคัญ: กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน; การบริหารแบบมีส่วนร่วม; โรงเรียนชายขอบ

Abstract

This research aimed to study a community participation process in school management of marginal schools : A case study of Ban Dan School under the Surin Primary Educational Service Area Office 3. The group of informants used in this research consisted of 11 persons including school administrators teachers basic education commission members, and relevant stakeholders who were selected through purposive sampling. The data collection tool was a semi-structured interview. The data was analyzed using content analysis, summarized and then presented by the descriptive method.

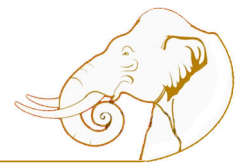
The results of this research found that the community participation process in the management of Ban Dan School for creating the school participation was as the followings.

1. The community participation process in problem analysis comprised.
2. The community participation process in decision- making for management Included .
3. The community participation process in managerial planning comprised.
4. The community participation process in implementing the plans included.
5. The community participation process in monitoring and evaluating management consisted.
6. The community participation process in receiving benefits and appreciating achievements included.

Keywords: Community Participation Process, The Participative Management, Marginal school.

บทนำ

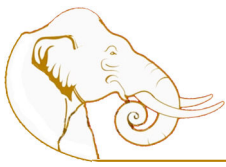
โรงเรียนชายขอบ หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือพื้นที่ที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงทั้งทางกายภาพและทางเศรษฐกิจ โรงเรียนเหล่านี้มักจะมีทรัพยากรจำกัด ทั้งในด้านบุคลากรทางการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน และงบประมาณ แต่ล้วนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ส่วนนักเรียนมีที่มาจากภูมิหลังที่หลากหลาย บางครั้งอาจเป็นชนกลุ่มน้อย หรือมีภาษาที่แตกต่างจากภาษาหลักที่ใช้ในการเรียนการสอน และเด็กนักเรียนในพื้นที่เหล่านี้มีโอกาสน้อยกว่าในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับ จินดารัตน์ โพธิ์นอก (หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ วันที่ 13 มิถุนายน 2561 หน้า 25) อธิบายว่าโรงเรียนชายขอบ (marginal school) หมายถึง สถานศึกษาในพื้นที่ฐานที่รัฐจัดตั้งขึ้นกระจายอยู่ในชุมชนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลความเจริญตามบริเวณพรมแดนของ

ประเทศไทย เพื่อให้เด็กมีความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาสามารถเรียนได้ตามการศึกษาภาคบังคับ ได้เรียนในพื้นที่อย่างมีความสุข ได้อยู่ร่วมกับครอบครัว มีเจตคติที่ดีกับการเรียนและระบบโรงเรียน เกิดความรักและภูมิใจในภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการศึกษาที่หลายฝ่ายได้ร่วมมือกัน นอกจากนี้ การจัดการศึกษาในพื้นที่ชายแดนควรมุ่งเน้นการศึกษาเพื่ออาชีพ เพื่อลดปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ อาจดำเนินการโดยให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาประจำตำบลเปิดสอนระดับอาชีวศึกษาในระดับปวช. สาขาต่าง ๆ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักเรียนในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน โอกาสเรียนที่จะเรียนต่อระดับสูงในสถาบันการศึกษาต่างพื้นที่มีน้อยและอาจเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งให้นักเรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นเพื่อศึกษาต่อ

โรงเรียนบ้านด่านเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ชายขอบและมีบริบทเฉพาะตัวที่น่าสนใจในการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทยและกัมพูชา การเข้าถึงพื้นที่อาจเป็นไปได้ยากเนื่องจากถนนหนทางและโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่สมบูรณ์ และโรงเรียนบ้านด่านเป็น 1 ใน 15 โรงเรียน ที่มีพื้นที่เขตบริการติดชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน ไทย - กัมพูชา นักเรียนส่วนใหญ่ของโรงเรียนบ้านด่านมาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อย ครอบครัวประกอบอาชีพเกษตรกรรมหรือรับจ้างทั่วไปและความหลากหลายทางชาติพันธุ์และภาษา นักเรียนบางคนอาจมาจากประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา) และโรงเรียนบ้านด่านยังขาดแคลนครูบุคลากรการศึกษาที่เพียงพอ รวมถึงทรัพยากรการเรียนการสอนที่จำกัด เช่น งบประมาณ อุปกรณ์การเรียน หนังสือ และเทคโนโลยีที่ทันสมัย แต่กระนั้น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน มีวิสัยทัศน์ที่ดีเป็นที่ยอมรับของคณะครูและชุมชนนำไปสู่วิสัยทัศน์ของโรงเรียน และมีระบบการบริหารสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง โรงเรียนบ้านด่านได้รับรางวัล โรงเรียนที่มีผลการจัดการเรียนการสอนดีเด่น ระดับเขตพื้นที่การศึกษาติดต่อกันหลายปี นักเรียนของโรงเรียนบ้านด่านประสบความสำเร็จในการแข่งขันต่างๆ ทั้งระดับอำเภอ จังหวัด และภาค และโรงเรียนบ้านด่านเป็นที่ยอมรับให้เป็นโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีบุคลากร ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรอื่นๆ ให้ความร่วมมือ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา และนำไปสู่ความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ถือได้ว่าโรงเรียนบ้านด่าน เป็นตัวอย่างที่ดีของโรงเรียนชายขอบที่ประสบความสำเร็จในการนำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้เพื่อพัฒนาการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โดยชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการบริหารจัดการโรงเรียน

ความสำเร็จของโรงเรียนที่กล่าวมานั้น คือการบริหารแบบมีส่วนร่วม มิใช่เป็นการดำเนินการโดยโรงเรียนเพียงลำพัง โรงเรียนบ้านด่านได้รับความร่วมมือจากชุมชนและมีส่วนร่วมในบริหารสถานศึกษาอย่างได้ผล จวบจนประสบความสำเร็จในการบริหารงาน เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์(2552) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา พบว่าปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนชายขอบในจังหวัดชายแดนของไทยที่ติดกับประเทศกัมพูชา

คือการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของภาครัฐ และการมีส่วนร่วมขององค์กรเอกชน ชุมชน ในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาในพื้นที่การพัฒนาการศึกษาและการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนชายขอบจะ ประสบผลสำเร็จได้จำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนเป็นสำคัญ

จากปัจจัยความสำเร็จของโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียน บ้านด่าน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสุริยราช เขต 3 ที่ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาอย่างได้ผลและประสบผลสำเร็จ เพื่อถอดบทเรียนเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษาที่มีลักษณะ บริบทใกล้เคียงให้เกิดผลสูงสุดแก่วงการศึกษาคือต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โรงเรียน ชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสุริยราชเขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นการสร้างความ ร่วมมือ ความสามัคคี ระหว่างสถานศึกษา กับชุมชน ซึ่งส่งผลดีต่อการพัฒนาการศึกษา และนำไปสู่การ พัฒนาชุมชน และสังคม อย่างยั่งยืน มีนักวิชาการศึกษาและนักการศึกษาได้นิยามความหมายของห้องเรียน แห่งคุณภาพไว้ ดังนี้

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

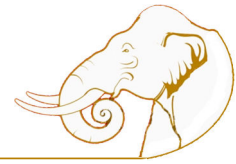
อนุชิต สุขกลี กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานโดยมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบระเบียบตามกระบวนการการทำงาน เพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาในทุกๆด้าน โดยเฉพาะ ด้านบุคลากร ด้านผู้เรียน อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์

สัมมา รณิธย์ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้รับความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมี การวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มี ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษา

ความหมายการมีส่วนร่วม

ปานระพี มหาสารโร การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันโดยการ ร่วมคิด ร่วมทำให้กิจกรรมต่างๆที่ได้ดำเนินการมานั้นบรรลุถึงจุดหมายของกลุ่มบุคคลนั้นได้ตามเป้าหมาย ที่วางไว้

ชัยอนันท์ แก้วเงิน .การมีส่วนร่วมหมายถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรในทุกระดับของสถานศึกษาได้เข้า มามีส่วนร่วม เป็นการร่วมมือของกลุ่มคน ไม่ว่าจะเป็นปัจเจกชนหรือกลุ่มบุคคลที่เห็นพ้องต้องกันและเข้ามา

ทำงานร่วมกัน ในการมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบและร่วมรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมประเมินผล ร่วมพัฒนาและเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ตั้งไว้ ยอมรับการประเมินผลในทุกกิจกรรม ก่อให้เกิดผลในการพัฒนาสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาบรรลุสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้

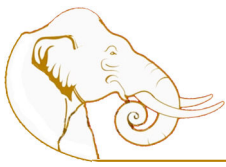
หัตถ์นัย เจนจบ : การมีส่วนร่วม หมายถึง การเข้าร่วมดำเนินการในโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตั้งแต่ขั้นตอนของการร่วมคิดค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกประเภทและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน และร่วมการประเมินและติดตามผล ซึ่งในการเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น จะต้องเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย ความสมัครใจและจะเข้าไปมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือโดยตลอดก็ได้

กระบวนการ / ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

อุดม เหลืองสด : ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมคิดตัดสินใจ หมายถึง การกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ แล้วร่วมตัดสินใจทั้งในช่วงเริ่มต้น ช่วงวางแผน และช่วงปฏิบัติตามแผน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ หมายถึง การทำประโยชน์ให้กับงานทั้งช่วยเหลือด้านทุน แรงงาน หรือโดยการบริหารประสานงานและขอความช่วยเหลือ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การประเมินว่าการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งการประเมินผลความก้าวหน้าและประเมินผลสรุปรวบยอดโดยสังเกตจากความชอบและความคาดหวัง 5) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์หมายถึง การรับผลประโยชน์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มทั้งทางบวกและทางลบ

จิณณวัตร ปะโคทั้ง , ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การระดมความคิด คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกัน ในลักษณะของการระดมความคิดจากทุกฝ่าย 2) การร่วมวางแผน คือการนำสิ่งที่ร่วมกันคิดได้มากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการร่วมกัน ระดมทรัพยากรจากทุกฝ่าย 3) การร่วมลงมือทำ คือการนำแผนงานที่ร่วมกันวางไว้ ไปร่วมกันทำ หรือแบ่งงานรับผิดชอบเพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ 4) การร่วมติดตามประเมินผล คือ การร่วมกันติดตามผลงานที่ทำ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ร่วมคิดพัฒนาปรับปรุงให้งานดีขึ้น 5) การรับผลประโยชน์ร่วมกัน คือการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ร่วมชื่นชมยินดีในผลงานที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ

เมตต์ เมตต์การุณจิต(2553) ได้กล่าวถึงกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยที่มีความสอดคล้องกับ ทรวงุฒิ เรื่องวาทศิลป์ แต่ได้เพิ่มบางประเด็นที่เห็นว่า ยังมีข้อบกพร่องและอาจจะเสริมประเด็นดังกล่าวให้มีความชัดเจนขึ้น โดยเริ่มจาก 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุ และความต้องการ 2) มีส่วนร่วมในการวางแผน 3) มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 4) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 5) มีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล 6) มีส่วนร่วมในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

สุรียพร พิณพาทย์, พันธุ์ธัช ศรีทิพพันธุ์ (2565) กระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) การร่วมคิด (Thinking Participation) คือ การคิดค้นและวิเคราะห์ปัญหาร่วมกันในลักษณะของการร่วมคิดบนพื้นฐานความศรัทธาว่าทุกคนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นมีศักยภาพเท่าเทียมกัน 2)การร่วมวางแผน (Planning Participation)

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือผู้ที่เป็นผู้ประสบกับเหตุการณ์หรือมีประสบการณ์โดยตรงและมีความพร้อมและยินยอมในการให้ข้อมูลในฐานะผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญนี้ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

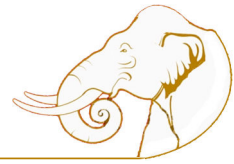
1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน
- 2.ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน
- 3.คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เนื้อหาตามที่ได้สังเคราะห์จากตำรา เอกสาร เอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Analysis Participation)
- 2.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการบริหารจัดการ (decisions Participation)
3. การมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการ (Planning Participation)
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน (Operating Participation)
5. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ (Evaluate Participation)
6. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน (Appreciation Participation)

แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 3

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกรณีศึกษา (case study) มีความมุ่งหมายที่จะศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนชายขอบ แบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

1. การกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนบ้านด่าน อำเภอกาบเชิง จังหวัดสุรินทร์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 11 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดลักษณะของผู้ให้ข้อมูล หลักในการวิจัยดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน จำนวน 1 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด่าน จำนวน 1 คน 3) ครูหรือบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงาน 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 1 คน 5) ตัวชุมชน หรือผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน 6) ตัวแทนศิษย์เก่า จำนวน 1 คน 8) ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลด่าน จำนวน 1 คน 9) ผู้แทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลด่าน จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่านนั้น โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

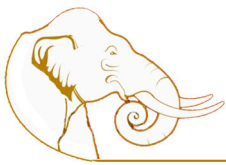
1) ศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สัมภาษณ์ผู้รู้ และขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

3) นำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผ่านการพิจารณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) โดย พิจารณาข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการดังนี้

1) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียน เพื่อทำการศึกษาและสร้างความคุ้นเคยโดยการขอไปเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนตามโอกาสสำคัญต่างๆ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับคณะครูและชุมชน

2) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ในครั้งที่หนึ่งกับผู้อำนวยความสะดวก รองผู้อำนวยการ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย 4 ฝ่ายโรงเรียนบ้านด่าน จำนวนทั้งสิ้น 6 คน โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสังเกต การจดบันทึกและเครื่องบันทึกเสียง

3) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองครั้งที่สองกับตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา และตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า ทั้งหมดจำนวน 3 คน โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสังเกต การจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง ครั้งนี้มีผู้ช่วยผู้วิจัยที่มีความสามารถด้านทักษะการฟังและการพูดภาษากัมพูชา เพื่อช่วยแปลภาษา

4) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองครั้งที่สามกับตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลด่าน ตัวแทนโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลด่าน จำนวน 2 คน และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมกับผู้บริหารโรงเรียนบ้านด่านในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) การสังเกต การจดบันทึก และเครื่องบันทึกเสียง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1) ถอดความจากการสัมภาษณ์จากแถบบันทึกเสียงและการจดบันทึก มาเรียบเรียงเพื่อสรุปประเด็นให้ทราบถึงการกระบวนกรมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านด่าน ประกอบกับข้อมูลเอกสาร จากแบบของทางโรงเรียน

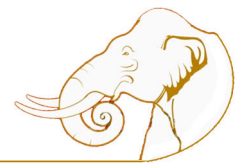
2) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการสรุปประเด็นต่างๆแยกเป็นด้าน เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการและแนวทางมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านด่าน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือก แนวทางในการบริหารจัดการ 3) การมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการ 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแผน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ 6) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน

3) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล คือการดำเนินการสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแยกเป็นด้าน

ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนชายขอบ กรณีศึกษา : โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3 ที่โรงเรียนได้นำมาใช้เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จำแนกตามรายด้านดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่า ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา มีความรู้ มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่างๆ

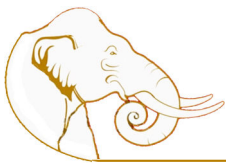
ในสถานศึกษาเป็นอย่างดี โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษามีความตระหนักว่ากระบวนการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของทุกคนและเป็นกระบอกเสียงต่อชุมชนเพื่อให้ชุมชนเกิดความศรัทธาและเต็มใจอย่างแท้จริง จึงจะทำให้ชุมชนกล้าที่จะนำเสนอปัญหาออกมาและร่วมกันหากระบวนการแก้ไขได้อย่างแท้จริง โดยการวิเคราะห์สภาพปัญหาจากข้อมูลพื้นฐานตามบริบทของโรงเรียน (Data Analysis) เช่น สภาพปัญหาความร่วมมือทางด้านการศึกษากับผู้ปกครองของนักเรียนกัมพูชา สภาพปัญหาความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ และชาติพันธุ์ สภาพปัญหาบริบทสิ่งแวดล้อมตามชายแดน เช่น ปัญหายาเสพติด การพนัน ที่อาจมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา

2. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจกำหนดทางเลือกการบริหารจัดการ ผู้วิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านด่านได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการบริหารงาน 4 ฝ่าย อย่างหลากหลายและครอบคลุม โรงเรียนบ้านด่านเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจในการบริหารงาน 4 ฝ่าย อย่างหลากหลายและครอบคลุม โดยเฉพาะการรับเด็กนักเรียนกัมพูชาเข้ามาศึกษาในโรงเรียนที่ยึดการดำเนินการตามคู่มือและแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560) โรงเรียนประสานความร่วมมือจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการ และนำข้อมูลไปประกอบการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวางแผนในการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การขอความเห็นชอบในวาระต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการย้ายเข้าย้ายออก การระดมทุนเพื่อของบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา หรือการช่วยกันดูแลและรักษาอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษาร่วมกัน

3. กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการ ผู้วิจัยพบว่า สถานศึกษาให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการช่วยสร้าง พัฒนาและประเมินการปฏิบัติงานของการบริหาร 4 ฝ่ายในสถานศึกษา และเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาโรงเรียน ผู้เรียนโดยเชิญผู้นำชุมชน เช่น พระภิกษุ ผู้ปกครอง นักเรียน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต. ฯลฯ มาร่วมปรึกษาหารือ เพื่อวางแผนการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

4. กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการตรวจรับ ควบคุมและตรวจสอบการปฏิบัติงานของการบริหาร 4 ฝ่ายในสถานศึกษา และทางสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการเป็น "ผู้ถ่ายทอดภูมิความรู้" ในหลาย ๆ รูปแบบเช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น เครือข่ายการเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ศูนย์การเรียนรู้ทั้งภาครัฐและธุรกิจเอกชน และมากกว่านั้น สถานศึกษาอาจจะได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมดำเนินการต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานตนเอง

5. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการติดตามและประเมินผลการบริหาร ผู้วิจัยพบว่า สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานอยู่เสมอ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงาน 4 ฝ่าย ว่าบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

ไว้หรือไม่ และสรุปผลอภิปรายผลการดำเนินงาน เพื่อขอการเสนอแนะพัฒนา รายงานผลและ ประชาสัมพันธ์ให้สาธารณะชนรับทราบ

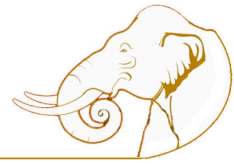
6. กระบวนการรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน ผู้วิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาตั้งแต่แรกคือ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหา การตัดสินใจกำหนดทางเลือกการบริหาร จัดการ การวางแผนบริหารจัดการ การดำเนินงานตามแผน และมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล แล้วนั้น ชุมชนจึงถือว่าเป็นกำลังหลักและส่วนสำคัญในการดำเนินการบริหารสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย ในประเด็นดังต่อไปนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่โรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนได้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนใน การเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในสถานศึกษา ทำให้ชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของตนเองใน การเข้ามาร่วมรับฟัง แสดงความคิดเห็นกับผู้บริหารและครูในโรงเรียน จวบจนทุกฝ่ายวิเคราะห์สภาพปัญหา ได้ตรงกัน ทุกภาคส่วนเข้ามามีวิเคราะห์สภาพปัญหาร่วมกัน และไม่ทิ้งปัญหาหรือภาระต่างๆให้กับโรงเรียน แต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ทุกฝ่ายได้เห็นคุณค่าของตัวเองว่าตัวเองนั้นมีความสำคัญ ในการร่วมสร้างและ ปรับเปลี่ยนสถานศึกษาที่อยู่ในชุมชนของตนเอง เกิดความภาคภูมิใจซึ่งเห็นได้ชัดจากการเข้าไปสัมภาษณ์ โดยตรงของผู้วิจัยเอง ซึ่งการที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะตัวแทนในชุมชนได้รับความรู้ความเข้าใจ ในบทบาท หน้าที่ของตนเองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษามาพอสมควร จากการที่ สถานศึกษาได้มีการกำหนดให้ชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาในรูปแบบวิธีการต่าง

2. กระบวนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการบริหารจัดการที่ทางโรงเรียน บ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนบ้านด่านเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิดและ ตัดสินใจในการบริหารงาน 4 ฝ่าย อย่างหลากหลายและครอบคลุม โดยเฉพาะการรับเด็กนักเรียนกำพร้า เข้ามาศึกษาในโรงเรียนที่ยึดการดำเนินการตามคัมภีร์และแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มี หลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย (ฉบับปรับปรุงใหม่ พ.ศ. 2560) โรงเรียนประสานความ ร่วมมือจากชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจในการบริหารจัดการ โครงการ กิจกรรม ของโรงเรียน โรงเรียนรับฟังความคิดเห็น และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความยอมรับนับถือให้ เกียรติซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สุदारัตน์ สุริยะวงษ์, ทศนีย์ บุญมาภิ, สังวาร์ วังแจ่ม และ สุรศักดิ์ สุทธิศิริ. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่าย พัฒนาคุณภาพสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า ด้านการ มีส่วนร่วมตัดสินใจ (Decision Making มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นการมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการคิดริเริ่ม วางแผน กำหนดโครงการ งาน และกิจกรรมของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขณะดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้งานบรรลุตาม

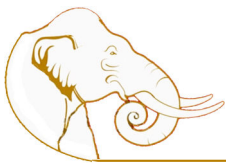

วัตถุประสงค์ตามแผนงานของสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการระดมความคิด อภิปราย แสดงความคิดเห็นในวิธีการดำเนินโครงการงาน และกิจกรรมของสถานศึกษา

3. กระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนบริหารจัดการที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อวางแผนการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน จากการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และประชาสัมพันธ์เป้าหมายที่ชัดเจนร่วมกันให้หน่วยงาน ชุมชน และผู้ปกครองรับทราบ ซึ่งสอดคล้องกับชุมชน ศักดิ์ อินทร์รักษ์ ศึกษา การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าโรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ พบว่า กระบวนการจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่าพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ โรงเรียนต้องร่วมกันวางแผนกับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมโดยจัดให้มีการประชุม อบรม หรือสัมมนาทางด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิต คุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนครู ผู้ปกครอง รวมทั้งหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาเด็กชนเผ่าและยังสอดคล้องกับ สรายุทธ ธานีพูน(2565) ได้ศึกษาพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผน ควรส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนในการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง วัตถุประสงค์ และกระบวนการปฏิบัติงานเอาไว้ล่วงหน้า มีการจัดสรรบุคคลเพื่อรับผิดชอบงานแต่ละโครงการหรือกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาในสภาพปัจจุบันและความต้องการของชุมชน

4. กระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผนที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามแผนที่ได้กำหนดไว้ของทางสถานศึกษาสม่ำเสมอ โดยโรงเรียนบ้านด่านเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาเป็นกรรมการ ตรวจสอบและตรวจสอบการปฏิบัติงานของโรงเรียน รวมถึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนและร่วมดำเนินการต่าง ๆ และสถานศึกษาจัดทำโครงการประสานความร่วมมือระหว่าง ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยทางสถานศึกษาใช้ทรัพยากรจากแหล่งชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้ชุมชนมีส่วนรับผิดชอบและเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาให้บุตรหลานตนเอง โดยการให้วิทยากรในท้องถิ่นมาสอนหรือให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และให้ชุมชนร่วมนิเทศการจัดการศึกษาประจำปีของโรงเรียน

5. กระบวนการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการในโรงเรียน และโรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมประเมินผลการดำเนินการ การจัดกิจกรรม โดยกำหนดปฏิทินเวลากำกับติดตามผลการบริหารจัดการ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลตามสภาพจริง และโรงเรียนรายงานการประเมินผลการประเมินให้ชุมชนทราบอย่างเป็นการ สอดคล้องกับ ชัยอนันท์ แก้วเงิน ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า การมีส่วน

ร่วมประเมินผล (Evaluation) มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับ มาก โดยประเด็น สถานศึกษามีการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ผลการประเมินโครงการ กิจกรรมให้บุคลากรทุกฝ่ายได้รับรู้ เพื่อนำไปพัฒนากระบวนการดำเนินงานในโอกาสต่อไป

6. กระบวนการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงานที่ทางโรงเรียนบ้านด่านได้ดำเนินการ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรับทราบเกี่ยวกับการรับผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมโครงการของโรงเรียนร่วมกัน โดยการเผยแพร่ข่าวสารในเว็บไซต์และเพจของทางโรงเรียน จัดทำประชาสัมพันธ์และจัดนิทรรศการผลงานที่มีคุณภาพ มีประโยชน์ของโรงเรียนให้ชุมชนได้รับรู้ สอดคล้องกับ พิมพ์พิชมณูชู่ สุกายอง.ศึกษาการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอมะปายหลวง จังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นผลของการดำเนินการที่ส่งผลกระทบต่อนักเรียน โรงเรียน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นั่นก็คือ ผู้ปกครองและชุมชน ดังนั้นผู้ปกครองจึงต้องมีส่วนที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม

สรุป

จากผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชายขอบ : กรณีศึกษา โรงเรียนบ้านด่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหา 2) การตัดสินใจเลือกในการบริหารจัดการ 3) การวางแผนบริหารจัดการ 4) การดำเนินงานตามแผน 5) การติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการ 6) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์และชื่นชมผลงาน

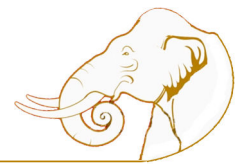
สำหรับโรงเรียนบ้านด่านที่เป็นโรงเรียนชายขอบ การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญยิ่งกว่าโรงเรียนทั่วไป เนื่องจากสถานศึกษามักประสบปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสุขภาพ ปัญหาครอบครัว ดังนั้นการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถช่วยให้สถานศึกษาแก้ไขปัญหา เหล่านี้ได้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหา สถานศึกษาควรเพิ่มรูปแบบการมีส่วนร่วมให้หลากหลาย นอกจากการประชุม ควรมีช่องทางอื่นๆ ที่หลากหลาย เช่น กล้องรับร้องเรียน เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ฯลฯ เพื่อให้ชุมชนสามารถเสนอปัญหาได้สะดวก

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกในการบริหารจัดการ ควรจัดเวทีสาธารณะเชิญผู้แทนชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน และครู มาร่วมกันพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียน เช่น นโยบายการรับนักเรียน หลักสูตร กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ฯลฯ

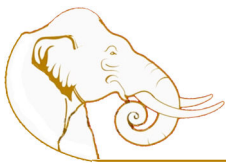
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนชายขอบกับโรงเรียนประเภทอื่น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยบริบทที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนชายขอบ

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิตติมา อัครดิพงษ์. (2561). "แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคไทยแลนด์ 4.0. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์. 20 (1) : 1478.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2550). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยอนันท์ แก้วเงิน. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี.
- บุญพา โสสนัย. (2565). การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน โรงเรียนบ้านเกาะบุโหลน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปานรพี มหาสารโร. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- พิมพ์พิชฌัญญ์ สุกายอง. (2563). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบ้านกลาง ตำบลแม่สลองนอก อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. คั่นคว่ำอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

- พลพัทธชัย งามแสง เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2559). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนชายขอบ จังหวัดศรีสะเกษ”. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*, 17(1) (มกราคม -มิถุนายน) : 35-45.
- เมตต์ เมตต์การุณจิตต์. (2541). *การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศักดิ์, อินทร์รักษ์. (2557). *การจัดการศึกษาในสังคมพหุวัฒนธรรมสำหรับเด็กชนเผ่า โรงเรียนประถมศึกษาในพื้นที่ชายขอบภาคเหนือ*. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรีย์พร พิณพาทย์ , พันธุ์ธัช ศรีทิพพันธุ์. (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองปากดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1*. *สถาบันวิจัยญาณสังวร*. 13(2) : 94-107
- สุดารัตน์ สุริยะวงษ์, ทัศนีย์ บุญมาภิ, สังวาร์ วังแจ่ม และ สุรศักดิ์ สุทสสิริ. (2567). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพสันทราย 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2*. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 9 (1) : 1008-1018.
- สรายุทธ ธาณีพูน, วสันต์ชัย กากแก้วและธัญเทพ สิทธิเสื่อ. (2565). *แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 25(1) : 77-94
- สัมมา รณิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. (2563). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2563*. ระยอง : กลุ่มงานนโยบายและแผน.
- ทัศนัย เจนจบ. (2564). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตอำเภอลำลูกง จังหวัดจันทบุรี*. *ปริญาญาคูศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*
- อนุชิต สุขกลี. (2560). *การศึกษายาทาการบริหารสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อุดม เหลืองสด. (2545). *การศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านแก้ววิทยา จังหวัดกาญจนบุรี*. *สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย*. *ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล*.